

הערות לזיהויים חדשים¹

א' להנס טרכטמחבר להווות את גובלנה-גולנה, שלשם אול ר' ירמיה, עם חורבת ג'לבונה הנמצאת בקצתה הגולן. גובלנה-גולנה (הנימל פוחחה) אינה אלא הצורה הארטית של גולן, הנראית גם בזורה היונית צד'אַתְּגָלָעָסָג. השם הזה פניו במקומות אחרים גם בזרות גבלון; בעקבחא דמשיחא... הגליל יחרב וঁגבলন ישות ואנשי הגבולן יסובבו מעריך ולו יוחוננו²). כאן לא כורא שהגבלן הוא חבל-ארץ בהקבלה לגילן.

בירושלמי מסופר, כי אנטוניינוס נתן את גבלונגה³ לרבי באירועה⁴; בכךן מסתבר שרבי פטר את כפר צפת, אחת העיירות האmortות בתחום סומטיה (הגולן), גבלונגה⁵. הנה כי בן יש לנו ארבע נוסחאות שונות (גובלנה, גולנה, גבלן, גבלונה) לזרה הארטית של השם גולן.

ב' צדק וילנא⁶ בקביעו, שבתלמוד נזכרים שני מקומות בשם ברוי. המקומות האחד הוא הכהן הידוע בירוא הסטוק לצפת. על בירוי השנויות מסופר מעשה בהיוותה והלל, בינו של רבנן גמליאל, שיצאו בקורדיםין (גדלים וחבות, טון סנדלים) בשכת בינוי ולעו עלייהם המדרינה, כי בנו בירוי לא נחנו לצאת. בשכת בקורדיםין. ומתחן מה שמסופר להלן נראה שבירוי היה מדרינה הום כבול ועכו⁷). לפי המדרש יבוא המשות לצור ולצדון ולתרדורו ולברוי. בירוי היה איפוא מדינה, עיר גודלה. האקרים הערביים של יסינו מביאים את תגונת אדרתם מהכבל (היעו) אל המדרינה (הברך — ירושלים). השוואות בירוי מצד אחד אל עכו ומציד שני אל צור וצירון טראה, שבירוי הוא עיר חוף גולן. בירוי זו אינה אלא בירות, בירת הלבנון. אין הוכחות שברוה היהתו טושבת בחיקות התלמוד, תל-ברוה היה טושבת בתקופת הבוכרונה התקיבונה עד סוף התקופה הברולית⁸). המקומות נושב מחדש בחיקות הערבית בימי הבונים.

ג'. פרט

¹) וילנא, יייעות י/, עע' 83 ואילך.

²) גרסת המדרש: ואנשי החג'יל.

³) מש' סופה ט' ט"ו; ב' שם מס' ט, ע"ב; שח"ר ב'/כ"ט לפסוק: התאננה חנטה פגיה.

⁴) ובדף' ונייזאתה, רפייג: יבלונגה.

⁵) ירוש' שבוט' י/ א' = ל"ה, ע"ד למעליה.

⁶) חוספ' מושק' ב' ט"ז; ב' פסח' נ"א; ע"א: ירוש' שם ד', א' = ל' י"ד.

⁷) מ"ד אגדות שח"ש, הוז' שכטר, ע' 38; מ"ד זוטא על שח"ש, הוז' בוברר, ע' 33.

⁸) ר' Alt, PJB 20 (1924), S. 26; 24 (1928), S. 60.

זיהויים טופוגראפים חדשים

ארב — ערוב

בenthalתו של יהודה היהת העיר ארב¹) שטמנה בא פעריו הארבי, מנכורי דור הפלך²). המקומות ארב טרם וווח אל נוכן, אטמנ אַבֵּל סובר שטממה בחרכות א-ראבייה, בדורות תברון³; אולםנדמה לי שהשם ארב נשתרם בשם הערבי חרבת ערוב, בין בית-לחם ותברון. מטעיונות ערוב הובאו לפנים

¹) יה' ט"ג, נ"ב.

²) שמ"ב כיג, ל"ה.

³) ר' M. Abel, *Géographie de la Palestine* II, p. 248

טום לירושלים. דבר מצו שהאלף בשם העברי משנה לעיוון בשם הערבי: אשקלון—עסקלאן, כפר אונו—כפר עאנא וכדר'. מסביבות ערוב', בגבול סדרה יהודית, יוצאו גם ניבורים אחרים של דור: מתקוע, טביה-לחם וכוי'.

צִיּוֹתָר - תִּיאָצֵיר

במספרות המדרשים נזכר רבי יוסי איש ציויתור⁴. בנראה ציויתור הוא שם מקומו של אותו רבי יוסי, ומקומו זה טרם זהה.נדמה לו שם והוא נשמר עד היום בקרוב העربים, בסירות כל של האותיות, הלא הוא הceptor תיאציר, אשר בקצתם המוריה-הגבינו של הרוי שטרון⁵. שם זה מובא גם בכתיב תיאסרו⁶. החרכות הנמצאות בכפר תיאציר טעויות על ישובו הנגדל בתקופה הרומאית, בקרוב במאות הנג'י—חרדי אחר ספח'ן.

עַקְשׁ אָוֹ עַיקְשׁוֹ - עֲקָרָוֹשׁ

בגמרא נזכר אדרט בשם חוקיה אבי עקש⁷ או איש עיקש⁸. יש סוברים שעקש או עיקש הוא שם מקומו, שטרם זהה. לדעתו עקש או עיקש זו חיתה בחרכות הנקראות-בערבית עקרוש. הן נמצאות בסביבות עכו, בצד השביל היוליה מהכפר עסכה (כתי-העתקם) אל המצודה קלעת א-ג'ידן, לפי דבריו המשלחת הבריטית: שטח הרבות גדול וגליל אבניים⁹. התופעה מצויה היא דיסטילציה בעזרת רוח שנספתה, כגון ח'רבת עטוש או ערטופש¹⁰, שעל יד מבניא, שהיה היה עטוש או בפר עיטש הנברת בתלמוד¹¹.

זאב וילנאי

(4) ויק"ר כ"ד, ג'; תנhor קדש, ט'.

(5) ר' E. H. Palmer, *Name Lists*, 1881, p. 208

(6) ר' מפקד האוכלוסים בא"י 1931, חוזאת הממשלת, ג' 65.

(7) בכור ל'ח, ע"א; ספרא ז' ד'.

(8) ילק"ש, ס' קל"ט.

(9) ר' SWP II, p. 170

A. Saarisalo, *The Boundary between Issachar and Naphtali*, 1927, p. 36 (10)

(11) ירוש' עירוב' א', ח"א; ע"ז ז', ע"ב.